

सम्पूर्ण - संक्षिप्त - समर्थ

CURRENT AFFAIRS गुरु

UPSC/MPSC मराठी माध्यमात तयारी करणारे विद्यार्थी यांच्या साठी

31st AUGUST 2022

FOR DAILY FREE CURRENT AFFAIRS
Follow Our Youtube Channel

 Guru Deekshaa Marathi

INDEX

DAILY CURRENT AFFAIRS NOTES

31st August 2022

1. - गर्भपात कायद्याचे तपशील:	3
(i) तेव्हापासून भारतामध्ये गर्भपात निर्बंध आहेत:.....	3
(ii) 1971 ते 2021 पर्यंत एमटीपीची उत्क्रांती:.....	3
(iii) गर्भपाताशी संबंधित प्रकरणांमध्ये न्यायालयाचा हस्तक्षेप:.....	4
(iv) गर्भपात विरोधी कायद्यात खालील औचित्य आहेत:.....	4
(v) निष्कर्ष:.....	5
2. - नक्षलवादाचा तपशील:.....	6
(i) भारतीय नक्षल चळवळ:	6
(ii) कारणे:	6
(iii) पर्यावरणाचा न्हास :	7
(iv) महत्त्वपूर्ण पायाभूत सुविधांचा अभाव:.....	7
(v) CRPF ने नक्षलवाद्यांशी केलेल्या युद्धात खालील अडथळे अनुभवले:.....	7
(vi) सरकारी रणनीती:.....	7
(vii) महत्वाकांक्षी जिल्ह्यांसाठी कार्यक्रम:.....	7
(viii) पुढे जाण्यासाठी पावले:	8
(ix) सध्याच्या कायद्याची अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्था:	9
(x) पुढे कसे जायचे:.....	9
3. - भारताच्या पहिल्या अंतराळ मोहिमेबद्दल:	10
(i) बदल:.....	10
(ii) पेलोड:	10

(iii) मिशनमध्ये रशियन भूमिका:..... 10

(iv) महत्त्व: 10

4. - LoC चे तपशील:..... 12

(i) LoC बदल: 12

(ii) नियंत्रण रेपेवरील वाणिज्य आणि व्यापार: 12

संपादकीय विश्लेषण..... 13

1. FATF बदल सर्व: 13

(i) बदल:..... 13

(ii) FATF च्या कर्तव्यांपैकी हे आहेत: 13

(iii) फायनान्शियल ॲक्शन टास्क फोर्स (FATF) चा इतिहास मोठा आहे:..... 13

(iv) सदस्य: 14

(v) FATF ची उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत. 14

(vi) FATF शिफारशी सरावात आणणे: 14

(vii) पाकिस्तान: 14

(viii) फायनान्शियल ॲक्शन टास्क फोर्सने रेखांकित केलेल्या राष्ट्रांच्या अर्थव्यवस्थेवर होणारे परिणाम: 15

2. SCO बदल सर्व:..... 16

(i) बदल:..... 16

(ii) मूळ: 16

(iii) उद्दिष्टे:..... 16

(iv) सदस्यत्व:..... 16

(v) रचना:..... 16

(vi) SCO सचिवालयात वापरल्या जाणाऱ्या भाषा:..... 16

1. - गर्भपात कायद्याचे तपशील:

1971 ते 2021 पर्यंत एमटीपीची उत्क्रांती:

GS II

विषय→सरकारी धोरणे आणि हस्तक्षेप

तेव्हापासून भारतामध्ये गर्भपात निर्बंध आहेत:

- 1960 च्या दशकात प्रेरित गर्भपाताची वारंवारता वाढल्याने, केंद्र सरकारने देशात गर्भपात कायदेशीर करण्याच्या व्यवहार्यतेची तपासणी करण्यासाठी शांतीलाल शाह समितीची स्थापना केली.
- असुरक्षित गर्भपातामुळे होणारे मातामृत्यू कमी करण्यासाठी 1971 मध्ये मेडिकल टर्मिनेशन ऑफ प्रेग्नन्सी (एमटीपी) कायदा लागू करण्यात आला.
- वैद्यकीय गर्भपात कोणत्या परिस्थितीत केला जाऊ शकतो हे या कायद्यात नमूद केले आहे. भारतीय दंड संहितेचे कलम ३१२ आणि ३१३ त्यावर लागू होत नाहीत (IPC).
- गरोदर महिलेचे जीवन वाचवण्याच्या प्रयत्नात त्यांनी सद्भावनेने वर्तन केले नाही तर, जो कोणी "मुल असलेल्या महिलेला स्वेच्छेने गर्भपात करण्यास प्रवृत्त करतो" त्याला जास्तीत जास्त तीन वर्षांचा तुरुंगवास, दंड किंवा दोन्ही शिक्षा होऊ शकतात.
- हे कलम मूलतः भारतातील सर्व गर्भपात अवैध ठरवते.
- गर्भधारणेदरम्यान स्त्री कितीही लांब असली तरीही, जो कोणी गर्भवती महिलेच्या कराराशिवाय गर्भपात करण्यास प्रवृत्त करतो तो IPC च्या कलम 313 अंतर्गत शिक्षेस पात्र आहे, ज्यामध्ये दंड, जन्मठेपेची किंवा कमाल 10 वर्षांची शिक्षा आहे.

- MTP कायद्यात 2021 मध्ये सर्वात अलीकडील सुधारणा करण्यात आली.
- त्याआधीच्या वर्षांमध्ये, गर्भधारणा सात आठवड्यांपर्यंत संपवण्यासाठी मिसोप्रोस्टॉल या ताज्या शोधलेल्या गर्भपात औषधाच्या वापरास परवानगी देण्यासाठी 2003 मध्ये नवीन नियम लागू करण्यात आले होते.
- मेडिकल टर्मिनेशन ऑफ प्रेग्नन्सी (सुधारणा) कायदा 2021 मध्ये डॉक्टरांच्या सल्ल्यानुसार गर्भपात कायदेशीर आहे अशा अटी नमूद केल्या आहेत.
- 2021 च्या कायद्यानुसार, जास्तीत जास्त गर्भधारणा कालावधी 20 आठवड्यांवरून 24 आठवड्यांपर्यंत वाढवण्यात आला आहे.
- ही अद्ययावत केलेली वरची मर्यादा काही विशिष्ट परिस्थितींमध्येच लागू होते.
- गर्भधारणेच्या 20 आठवड्यांपर्यंत, MTP आता एकल परवानाधारक वैद्यकीय प्रदात्याच्या शिफारशीवर आधारित असू शकते.
- 20 ते 24 आठवड्यांदरम्यान दोन परवानाधारक वैद्यकीय तज्ञांची मते आवश्यक आहेत.
- गर्भधारणेच्या 12 आठवड्यांपर्यंतच्या वैद्यकीय गर्भपातासाठी कायद्याच्या मागील आवृत्तीनुसार एका नोंदणीकृत डॉक्टरची परवानगी आवश्यक आहे, तर 20 आठवड्यांपर्यंतच्या गर्भपातासाठी दोन डॉक्टरांची संमती आवश्यक आहे.
- शिवाय, कायद्याच्या अनुषंगाने प्रत्येक राज्यात स्थापन केलेल्या चार सदस्यीय वैद्यकीय मंडळाद्वारे गर्भाच्या विकृतीच्या कारणास्तव गर्भधारणेच्या 24 आठवड्यांनंतरच गर्भधारणा संपुष्टात आणली जाऊ शकते.

- वरीलपैकी कोणतेही निर्बंध असूनही, कायद्यात अशी तरतूद आहे की गर्भवती महिलेचे जीवन वाचवण्यासाठी एकल परवानाधारक वैद्यकीय व्यावसायिकाकडून आवश्यक असेल तेव्हा गर्भपात केला जाऊ शकतो.
- 2021 च्या कायद्यात पती-पत्नीच्या संमतीची आवश्यकता नसल्यामुळे, अविवाहित महिलांना वरील अटीनुसार गर्भपात देखील होऊ शकतो. महिला अल्पवयीन असल्यास, पालकांची परवानगी आवश्यक आहे.

गर्भपाताशी संबंधित प्रकरणांमध्ये न्यायालयाचा हस्तक्षेप:

- गर्भधारणा सुरू ठेवण्याचा किंवा संपवण्याचा निर्णय हा गरोदर व्यक्तीच्या घटनेच्या कलम 21 अन्वये गोपनीयतेच्या अधिकाराचा एक भाग आहे, तसेच त्यांच्या जगण्याचा आणि वैयक्तिक स्वातंत्र्याचा अधिकार आहे, असा निर्णय सर्वोच्च न्यायालयाने 2017 मध्ये गोपनीयतेच्या अधिकाराच्या ऐतिहासिक निर्णयात दिला. केस न्यायमूर्ती के एस पुट्टास्वामी विरुद्ध. युनियन ऑफ इंडिया आणि इतर. देशातील सध्याचे कायदे विनश्र्त गर्भपात करण्यास परवानगी देत नाहीत हे तथ्य असूनही, गर्भधारणेच्या 34 आठवड्यांत वैद्यकीय गर्भपात करण्याची 37 वर्षीय महिलेची विनंती कोलकाता उच्च न्यायालयाने मंजूर केली. गर्भाच्या मणक्याचे विकृती असाध्य असल्याची पुष्टी दिल्याने, हे केले गेले.
- राज्य वैद्यकीय मंडळाने एमटीपीसाठी महिलेचा अर्ज फेटाळल्यानंतर न्यायालयाने ही मान्यता दिली.
- या निर्णयामुळे देशात प्रसूतीपर्यंत गर्भपाताला परवानगी देण्यात आली होती.

गर्भपात विरोधी कायद्यात खालील औचित्य आहेत:

- लॅन्सेटमध्ये प्रकाशित 2018 च्या अभ्यासानुसार, 2015 पर्यंत, भारतात दरवर्षी 15.6 दशलक्ष गर्भपात होते.
- सर्वात अलीकडील राष्ट्रीय कौटुंबिक आरोग्य सर्वेक्षण 2019-2021 नुसार, आईने 27% गर्भपात घरी केले.
- युनायटेड नेशन्स पॉप्युलेशन फंडच्या स्टेट ऑफ द वर्ल्ड पॉप्युलेशन रिपोर्ट 2022 नुसार, असुरक्षित गर्भपातामुळे भारतात दररोज 8 पेक्षा जास्त महिलांचा मृत्यू होतो (UNFPA).
- एमटीपी कायद्यानुसार, केवळ स्त्रीरोगतज्ञ किंवा प्रसूतीतज्ज्ञांनाच गर्भपात करण्याची परवानगी आहे.
- तथापि, आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाचा 2019-20 ग्रामीण आरोग्य सांख्यिकी अहवाल दर्शवितो की ग्रामीण भारतात प्रसूती-स्त्रीरोग तज्ञांची 70% कमतरता आहे.
- समीक्षकांचा असा दावा आहे की कायदा कोणत्याही वेळी गर्भपात प्रतिबंधित करतो, तो महिलांना धोकादायक, अनधिकृत गर्भपात करण्यास भाग पाडतो.
- आकडेवारीनुसार, भारतात प्रतिवर्षी 80,000 असुरक्षित आणि बेकायदेशीर गर्भपात केले जातात, ज्यापैकी अनेक माता मृत्यू होतात.
- कायद्यात "स्त्री" हा शब्द वापरला जात असल्याने, गर्भवती ट्रान्सजेंडर आणि नॉन-बायनरी लोक जे वैद्यकीयदृष्ट्या मुले होण्यास सक्षम आहेत त्यांना वगळण्यात आले आहे.
- त्यांच्या मूळ लिंग ओळखीच्या जागी लिंग-बायनरी ओळख स्वीकारण्यासाठी त्यांच्यावर दबाव आणला जातो.

- असुरक्षित गर्भपाताला प्रोत्साहन देणारे परवडणारे आणि सामाजिक कलंक हे इतर महत्त्वाचे घटक आहेत.
- केवळ पुरेशी आर्थिक साधने असलेल्यांनाच गर्भपात करणाऱ्या किमतीच्या खाजगी वैद्यकीय सुविधांमध्ये प्रवेश असतो.

निष्कर्ष:

- भारताची परिस्थिती आदर्शापासून दूर आहे, त्यामुळे अत्याधुनिक जागतिक पद्धतींचा विचार करणे आणि त्याची अंमलबजावणी करणे महत्त्वाचे आहे.
- विविधता, संपूर्ण शारीरिक स्वायत्तता आणि पुनरुत्पादक निष्पक्षता हे आमचे ध्येय असले पाहिजे.
- माघार घेण्याच्या दराच्या तुलनेत आपली प्रगती मोजून आपण राष्ट्राचे व्यवस्थापन सुरू करू नये.
- शारीरिक स्वायत्तता आणि पुनरुत्पादक अधिकारांचे मूल्यांकन करताना कायदेशीर, वैद्यकीय आणि सामाजिक विचार करणे आवश्यक आहे.
- या मूल्यांच्या अनुषंगाने स्त्रिया आणि गैर-वायनरी गरोदर व्यक्तींना स्वतःच्या शरीरावर पूर्ण नियंत्रण मिळेपर्यंत भारत पाश्चिमात्य देशांसाठी मार्ग मोकळा करत आहे, असे म्हणता येणार नाही.

- स्रोत→ इंडियन एक्सप्रेस

2. - नक्षलवादाचा तपशील:

GS III

विषय→भारताची अंतर्गत सुरक्षा

भारतीय नक्षल चळवळ:

- चारू मजुमदार, कोंडापल्ली सीतारामय्या, नागभूषण पटनायक आणि त्यांचे नेते म्हणून काम करणाऱ्या इतर व्यक्तींच्या बाजूने चळवळीच्या सुरुवातीच्या टप्प्यात मजबूत वैचारिक प्रेरणा होती.
- चळवळीचा फोकस आणि व्यक्तिमत्त्व काळाबरोबर बदलत गेले, ते अधिक क्रूर आणि भयानक बनले.
- तथापि, तरीही वंचित आणि वंचितांसाठी, विशेषतः आदिवासी लोकांसाठी ते प्रामाणिकपणे लढत असल्याची कल्पना त्यांनी सोडून दिली.
- शहरी बुद्धीजीवी लोकांचा काही पाठींबा गमावत असताना, विद्यापीठे आणि महाविद्यालयांमध्ये माओवाद काही अत्यंत वैचारिक दृष्ट्या समर्पित गटांसोबत प्रतिध्वनी करत आहे.
- दंतेवाडा, बस्तर, विजापूर आणि सुकमा हे छत्तीसगडमधील माओवादी क्रियाकलापांचे सध्याचे हॉटस्पॉट आहेत.
- नक्षलवादाच्या वर्गीकरणात सुरुवातीच्या काळात (1967-1972) आणि सध्याच्या माओवादी चळवळीदरम्यान महत्त्वपूर्ण बदल झाले आहेत.
- हे आता एक अत्यंत संघटित, लष्करी चळवळीमध्ये विकसित झाले आहे जे स्वतःच्या उद्दिष्टांना पुढे नेण्यापेक्षा नागरी लोकसंख्येला घाबरवण्याला प्राधान्य देते.

- ओडिशाच्या स्पेशल ऑपरेशन्स ग्रुप आणि आंध्र प्रदेशच्या ग्रेहाऊंड्सने केलेल्या समन्वित ऑपरेशनमध्ये भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी) चे सुमारे 30 कॅडर मारले गेले.
- अनेकांचा असा विश्वास आहे की ही देशातील नक्षलवादी चळवळीच्या नाशाची सुरुवात होती.

कारणे:

राजकीय घटक:

- अशा उठावांची मुख्य कारणे म्हणजे आदिवासी लोकांची वैशिष्ट्ये आणि लोकशाही व्यवस्थेची त्यांच्याबद्दलची अवहेलना.
- भारतातील राजकीय प्रभावाचा अभाव प्रभावित राज्यांमधील समाजातील वंचित घटकांना संरचनात्मक उन्नतीसाठी संधी मिळण्यापासून रोखतो.
- आदिवासी गट राजकारणात पुरेसा भाग घेत नाहीत.

आर्थिक चल:

- नक्षलग्रस्त भागात आर्थिक विषमता, अविकसितता आणि गरिबी आहे.
- आदिवासींच्या जमिनी आणि जंगलात खाण कंपन्यांच्या आक्रमणामुळे त्यांच्या अस्तित्वाला धोका निर्माण झाला आहे.
- मूळ आदिवासी लोकसंख्या त्यांच्या अन्नाच्या पारंपारिक स्रोतांपासून तोडली गेली आणि त्यांचे प्रदेश लुटले गेले
- संसाधन उत्खननातून स्थानिक समुदायाला फायदा होत नाही.

पर्यावरणाचा ऱ्हास :

- खाणकाम आणि औद्योगिक क्रियाकलापांमुळे पाणी आणि जमीन खोतांचा ऱ्हास होऊन पर्यावरणाचा ऱ्हास होतो.

महत्त्वपूर्ण पायाभूत सुविधांचा अभाव:

- स्वच्छता, स्वातंत्र्य, अन्न आणि स्वातंत्र्य यासह अत्यावश्यक सेवांमध्ये कमी प्रवेश.
- असमानता, अज्ञान आणि संधींचा अभाव यामुळे, सामाजिकदृष्ट्या वंचित आदिवासी हे नक्षलवाद्यांच्या पाठिंब्याचे बहुसंख्य आहेत.

CRPF ने नक्षलवाद्यांशी केलेल्या युद्धात खालील

अडथळे अनुभवले:

- राज्यांकडे एकच रणनीती नाही.
- केंद्रीय दल आणि राज्य पोलीस यांच्यात अपुरा संवाद आहे.
- माओवाद प्रभावित राज्यांमध्ये आवश्यक युद्ध तयारी आणि प्रशिक्षणाचा अभाव आहे.
- राष्ट्रे आणि प्रदेशांमध्ये बुद्धिमत्ता सामायिक करण्यासाठी एक औपचारिक फ्रेमवर्क अद्याप अस्तित्वात नाही.
- सशस्त्र संघर्षात नक्षलवाद्यांना या परिसराची ओळख असल्याने मोठा फायदा होतो.

सरकारी रणनीती:

- 2010 मध्ये सुरू झालेल्या ऑपरेशन ग्रीन हंटचा भाग म्हणून नक्षलग्रस्त भागात सुरक्षा कर्मचारी मोठ्या

प्रमाणावर तैनात करण्यात आले होते. 2010 मध्ये, नक्षलवादाने ग्रस्त 223 जिल्हे होते; आज, फक्त 90 आहेत.

महत्वाकांक्षी जिल्ह्यांसाठी कार्यक्रम:

- सुरक्षा, विकास, स्थानिक लोकसंख्येचे हक्क आणि हक्क जतन करणे, उत्तम प्रशासन आणि सार्वजनिक धारणा व्यवस्थापन यावर लक्ष केंद्रित करून, डाव्या विचारसरणीच्या अतिरेकांशी मुकाबला करण्यासाठी सरकारची रणनीती सर्वसमावेशक आहे.
- "पोलीस" आणि "सार्वजनिक सुव्यवस्था" हे राज्याच्या अधिकारक्षेत्रातील विषय असल्याने, कायदा व सुव्यवस्था राखण्यासाठी राज्य सरकारे प्रामुख्याने जबाबदार असतात.
- ज्या राज्यांमध्ये पायाभूत सुविधांच्या गंभीर कमतरता दूर करण्यासाठी डाव्या विचारसरणीची समस्या आहे अशा राज्यांमध्ये विशेष पायाभूत सुविधांसाठी योजना लागू करणे.
- संरक्षण मंत्रालय राज्य पोलीसांना प्रशिक्षणासाठी मदत करते.
- समुदाय पोलिसिंग आणि नागरी सहभागास प्रोत्साहन देणाऱ्या उपक्रमांसाठी समर्थन.
- हा धोका शक्य तितक्या लवकर थांबवण्यासाठी, "डाव्या विचारसरणीच्या अतिरेक्यांना संबोधित करण्यासाठी राष्ट्रीय धोरण आणि कृती योजना" आहे.
- राज्यातील नक्षलग्रस्त भागात केंद्रीकृत सैन्याच्या तैनातीत सुधारणा करणे हे डाव्या विचारसरणीविरोधी (LWE) धोरणाचे उद्दिष्ट आहे.

पुढे जाण्यासाठी पावले:

अनुकरणीय नेतृत्व आवश्यक आहे:

- देशामध्ये नक्षलवाद्यांच्या अस्तित्वामुळे कायदेशीर व्यवस्थेतील त्रुटीही समोर येतात, ज्यामुळे हा धोका रोखण्यात अपयश आले आहे.
- नक्षलवादाचा मुकाबला करण्यासाठी, फेडरल सरकारने सर्वसमावेशक राष्ट्रीय धोरण राबवले पाहिजे.

सतत संवाद:

- नक्षलवादी नेते आणि सरकारी प्रतिनिधी यांच्यात चर्चा होऊन तोडगा निघू शकतो.
- सरकारने नक्षलवाद्यांशी सक्रियपणे संवाद साधला पाहिजे.

वेतन वाढवताना रोजगार वाढवा:

- या प्रदेशातील नोकरी आणि राहणीमानामुळे गावकऱ्यांना नक्षलवाद्यांमध्ये सामील होण्याशिवाय पर्याय नव्हता.
- जर आपल्याला नक्षलवादाचा यशस्वीपणे सामना करायचा असेल, तर आपण प्रथम स्थानिक समुदायाला प्रामाणिक, चांगल्या पगाराच्या नोकऱ्या उपलब्ध करून दिल्या पाहिजेत.

पुनर्वसन आणि पुनर्वसन योजना:

- या परिसरात खाण मैदाने, सिंचन क्षेत्र, उद्योग इत्यादींच्या उपस्थितीमुळे विस्थापित झालेल्या लोकांच्या पुनर्वसनासाठी कोणतेही नियोजन नसल्यामुळे गरीब लोकांचे हाल झाले आहेत.

- बाधित लोकसंख्येच्या पुनर्वसनाचा अधिक विचार करणे आवश्यक आहे.

पर्यावरणाचा नाश थांबवा:

- औद्योगिक आणि खाणकामाच्या क्रियाकलापांमुळे पाणी आणि जमीन स्रोतांच्या न्हासामुळे होणारे पर्यावरणीय न्हास
- ग्रामीण जीवनाचा विस्कळीतपणा पर्यटन उद्योगासाठी वाईट आहे.

वंचित गटांचे राजकीय दुर्लक्ष टाळा:

- अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती आणि निम्नवर्गीयांना शासक वर्गाकडून असमान वागणूक मिळत आहे.
- ही उपेक्षित लोकसंख्या नक्षलवाद्यांसाठी साधे लक्ष्य आहे कारण ते राजकीय निवडणुका आणि मोहिमांमध्ये समानतेने भाग घेत नाहीत.

विसंगती कमी करा:

- आर्थिक विषमता आणि वाढती संपत्ती दरी हे नक्षलवादाच्या उदयास कारणीभूत असलेले दोन प्राथमिक घटक आहेत.
- नक्षलवादाचा मुकाबला करण्यासाठी, ही दरी लवकरात लवकर पूर्ण करणे आवश्यक आहे.

सामान्य लोकांच्या गरजा पूर्ण झाल्याची खात्री करा:

- आदिवासींच्या जमिनी आणि जंगलांचा औद्योगिक हितासाठी वापर हे अस्थिरतेचे प्रमुख कारण आहे.

- अन्न, शुद्ध पाणी, स्वातंत्र्य आणि शिक्षण यासह आवश्यक गोष्टींचा अभाव तसेच जमिनीचे नुकसान

स्थानिक लोकांचे कल्याण सुधारण्यासाठी पावले

उचला:

- अन्याय, अज्ञान आणि संधींच्या अभावामुळे, नक्षलवाद्यांचे बहुसंख्य समर्थक आदिवासी आहेत जे सामाजिकदृष्ट्या वंचित आहेत.
- या लोकांना नक्षलवादी जाळ्यात अडकण्यापासून रोखणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे.

सध्याच्या कायद्याची अंमलबजावणी करणाऱ्या

संस्था:

- बहुतेक कायद्यांच्या अंमलबजावणीची जबाबदारी राज्य सरकारांवर असते.
- केंद्रीय गृह मंत्रालय अनेक फेडरल एजन्सींच्या प्रभारी आहे.
- कधीकधी कमी संसाधन असलेल्या राज्य प्राधिकरणांना मदत करताना फेडरल सरकारने या अस्थिर क्षेत्रांमध्ये जाणे आवश्यक आहे. हे आपल्या एजन्सींना अत्याधुनिक तोफखान्याने सशस्त्र करून हे करते.

पुढे कसे जायचे:

- कायदा आणि सुव्यवस्थेच्या दृष्टीकोनातून आंदोलनाला पूर्णपणे हाताळले जाऊ शकत नाही हे प्रशासन, सुरक्षा यंत्रणा आणि फेडरल आणि राज्य सरकारे या सर्वांनी ओळखले पाहिजे.

- ही चळवळ यशस्वीपणे थांबवायची असेल, तर वंचित आणि आदिवासींचे जीवनमान सुधारण्याची प्रक्रिया गतिमान व्हायला हवी हे स्पष्ट आहे.
- आदिवासी लोकसंख्या आणि इतर उपेक्षित गटांची विचारसरणी बदलणे हे बंडविरोधी मोहिमेचे मुख्य लक्ष्य असेल.
- रस्ते आणि रेल्वे नेटवर्कमधील सुधारणांमुळे माओवाद्यांचा प्रचार दडपण्यात आणि आर्थिक विकासाला चालना मिळण्यास मदत होईल.
- सुधारित रस्ते जोडणीमुळे सुरक्षा दलाच्या ऑपरेशनची परिणामकारकता देखील वाढेल.

• स्रोत→ इंडियन एक्सप्रेस

3. - भारताच्या पहिल्या अंतराळ मोहिमेबद्दल:

GS III

विषय→अंतराळ तंत्रज्ञान

बद्दल:

- भारतीय अंतराळ संशोधन संस्थेची गगनयान मोहीम (इक्षो).
- गगनयान वेळापत्रकात तीन मोहिमा कक्षेत सोडण्याचे आवाहन करण्यात आले आहे.
- एक मानवरहित आणि दोन मानवरहित अंतराळ मोहिमा होणार आहेत.
- एका महिलेसह तीन भारतीय अंतराळवीर गगनयान प्रणाली मॉड्यूलवर प्रवास करतील, ज्याला ऑर्बिटल मॉड्यूल देखील म्हणतात.
- तो ग्रहाच्या 300-400 किमी वरच्या कमी पृथ्वीच्या कक्षेत 5-7 दिवस घालवेल.

पेलोड:

- कू मॉड्युल, मानवांना वाहून नेणारे अंतराळयान, मालवाहू असेल.
- सर्व्हिस मॉड्युलवर स्थापित दोन लिक्विड-प्रोपेलंट इंजिनद्वारे समर्थित.
- मिशन रद्द करणे आणि आणीबाणीतून बाहेर काढण्याची वैशिष्ट्ये समाविष्ट केली जातील.

- प्रक्षेपण: तीन-स्टेज हेवी लिफ्ट लॉन्च व्हेईकल GSLV Mk III, ज्याला LVM-3 (लॉन्च व्हेईकल मार्क-3) म्हणूनही ओळखले जाते, ते गगनयान लॉन्च करण्यासाठी वापरले जाईल कारण त्यात आवश्यक पेलोड क्षमता आहे.

मिशनमध्ये रशियन भूमिका:

- जून 2019 मध्ये, रशियन सरकारचे ग्लाव्ह्कोसमॉस आणि ISRO चे मानवी अंतराळ उड्डाण केंद्र यांच्यात प्रशिक्षणासाठी करार करण्यात आला. यामध्ये अर्जदाराची निवड, वैद्यकीय चाचणी आणि अवकाशातील प्रशिक्षण यासाठी रशियन सहाय्य आवश्यक आहे.
- उमेदवारांना सोयुझ मानवयुक्त अंतराळयानाचे हार्डवेअर जवळून पाहता येईल आणि IL-76MDK जेटवर अल्पकालीन वजनहीनतेचा सराव मिळेल.
- रशियन अंतराळयान सोयुझ तयार केले गेले. सोयुझ पृथ्वी आणि अंतराळ स्थानकादरम्यान मालवाहू आणि लोकांची वाहतूक करते.
- IL-76MDK नावाचे लष्करी वाहतूक विमान हे अंतराळवीर आणि अंतराळ पर्यटकांच्या पॅराबोलिक फ्लाइटसाठी स्पष्टपणे तयार केले गेले.
- तरुणांना प्रेरणा मिळेल आणि देशाचा विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचा स्तर उंचावेल.

महत्त्व:

- तरुणांना प्रेरणा मिळेल आणि देशाचा विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचा स्तर उंचावेल.

- गगनयानमध्ये विविध विभाग, संस्था, प्रयोगशाळा, शैक्षणिक शाखा आणि व्यावसायिक उपक्रमांचा समावेश असेल.
- उद्योगाच्या विस्ताराला मदत होईल.
- अंतराळ क्षेत्रातील व्यावसायिक सहभागाला चालना देण्यासाठी सरकारने IN-SPACe या नवीन संस्थेची स्थापना केली आहे.
- ते समाज सुधारणेसाठी तंत्रज्ञान प्रगत करेल.
- हे जागतिक सहकार्य सुधारण्यास हातभार लावेल.
- फक्त एक आंतरराष्ट्रीय अंतराळ स्थानक (ISS) असणे पुरेसे नाही, जे अनेक वेगवेगळ्या राष्ट्रांनी बांधले आहे. गगनयान अन्न, पाणी आणि उर्जेच्या सुरक्षेसाठी प्रादेशिक मागण्या पूर्ण करण्यावर लक्ष केंद्रित करेल आणि स्थानिक परिसंस्थेची आवश्यकता असेल.
- **स्त्रोत→ सायन्स रिपोर्टर**

GURU DEEKSHAA IAS

4. - LoC चे तपशील:

प्रिलिम्स विशिष्ट विषय

LoC बदल:

- 3 जुलै 1972 च्या सिमला करारानंतर, "नियंत्रण रेषा", पूर्वी "सीझ-फायर लाइन" म्हणून ओळखली जाणारी, नवीन नाव देण्यात आले.
- जम्मू आणि काश्मीर राज्य हे जम्मूच्या भारताच्या अखत्यारीत असलेल्या भागाला दिलेले नाव आहे. गिलगिट-बाल्टिस्तान आणि आझाद जम्मू-काश्मीर हे पाकिस्तानच्या अधिपत्याखालील स्वायत्त क्षेत्र आहेत. नियंत्रण रेषेचा सर्वात उत्तरेकडील बिंदू NJ9842 म्हणून ओळखला जातो.
- चीनच्या ताब्यात असलेला अक्साई चिनचा भाग आणि भारताचे जम्मू आणि काश्मीर राज्य आणखी एका युद्धविराम रेषेद्वारे विभागले गेले आहे.
- नियंत्रण रेषेने काश्मीरचे दोन भाग केले होते, ज्याने जेहलम खोऱ्यात प्रवेश बंद केला होता.

- दोन व्यापार सुविधा केंद्रे- एक चक्कन-दा-बाग आणि सलामाबाद, उरी, पंछ जिल्ह्यात व्यापाराला परवानगी देतात.
- आठवड्यातील फक्त त्या चार दिवसातच व्यापाराला परवानगी आहे.
- खोत→ हिंदू

नियंत्रण रेषेवरील वाणिज्य आणि व्यापार:

- जम्मू आणि काश्मीरमधील नियंत्रण रेषेवरील व्यापाराचा उद्देश प्रादेशिक गटांना वारंवार वापरल्या जाणाऱ्या वस्तूंचा व्यापार करणे सोपे करणे हा आहे.

संपादकीय विश्लेषण

FATF च्या कर्तव्यांपैकी हे आहेत:

1. FATF बदल सर्व:

बदल:

- मनी लाँड्रिंग आणि दहशतवादासाठी वित्तपुरवठा करणार्या बहुराष्ट्रीय संस्थेला फायनान्शियल ॲक्शन टास्क फोर्स (FATF) म्हणतात.
- या बेकायदेशीर कृती आणि त्यामुळे समाजाचे होणारे नुकसान थांबवण्याच्या उद्देशाने आंतर-सरकारी संस्था जागतिक मानके तयार करते.
- FATF धोरण ठरवणारी संस्था म्हणून आपल्या भूमिकेचा भाग म्हणून या प्रकारच्या राष्ट्रीय विधायी आणि नियामक सुधारणांची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक राजकीय इच्छाशक्ती निर्माण करण्यासाठी कार्य करते.
- FATF ने FATF शिफारसी तयार केल्या आहेत, ज्यांना FATF मानक म्हणून ओळखले जाते, ज्यामुळे दहशतवाद, संघटित गुन्हेगारी आणि भ्रष्टाचाराचा सामना करण्यासाठी समन्वित आंतरराष्ट्रीय प्रतिसाद सक्षम करता येईल.
- गुन्हेगार लोकांची तस्करी आणि बेकायदेशीर ड्रग्सच्या विक्रीसह गुन्हे करण्यासाठी वापरत असलेल्या निधीचा शोध लावण्यात ते कायद्याच्या अंमलबजावणीस मदत करतात.
- WMDs, विशेषतः अण्वस्त्रांचा निधी रोखण्यासाठी, FATF कार्य करते.

- नवीन धोके हाताळण्यासाठी, FATF सतत त्याचे नियम अद्ययावत करत आहे. असे एक क्षेत्र म्हणजे आभासी मालमत्तेचे नियमन, जे अधिक महत्वाचे आहे कारण क्रिप्टोकरन्सी लोकप्रिय होत आहेत. FATF मनी लाँड्रिंग आणि दहशतवादासाठी वित्तपुरवठा करण्याच्या पद्धती देखील पाहतो.
- FATF मानके पूर्णपणे आणि प्रभावीपणे लागू होत आहेत याची खात्री करून FATF पालन न करणाऱ्या राष्ट्रांना जबाबदार धरते.

फायनान्शियल ॲक्शन टास्क फोर्स (FATF) चा इतिहास मोठा आहे:

- 1989 मध्ये पॅरिसमधील G-7 शिखर परिषदेत मनी लाँड्रिंगवरील आर्थिक कृती कार्य दलाची स्थापना या सरावाबद्दल वाढत्या चिंतेला प्रतिसाद म्हणून करण्यात आली.
- G-7 राज्य किंवा सरकार प्रमुख आणि युरोपियन कमिशनच्या अध्यक्षांनी बँकिंग प्रणाली आणि वित्तीय संस्थांना टास्क फोर्स तयार करण्याचा धोका लक्षात घेऊन एक बैठक बोलावली, ज्यामध्ये G-7 सदस्य देश, युरोपियन कमिशनचे सदस्य समाविष्ट होते. , आणि आठ अतिरिक्त राष्ट्रे.

सदस्य:

- 1991 ते 1992 दरम्यान FATF चे सदस्यत्व मूळ 16 वरून 28 पर्यंत वाढले. 2000 मध्ये FATF ची स्थापना झाली तेव्हा 31 सदस्य होते; सध्या 39 आहेत.
- ऑक्टोबर 2001 मध्ये 9/11 च्या हल्ल्यानंतर, FATF ने मनी लाँड्रिंग आणि दहशतवादासाठी वित्तपुरवठा या दोन्हीचा सामना करण्यासाठी पुढाकार समाविष्ट करण्यासाठी आपली व्याप्ती वाढवली.
- एप्रिल 2012 मध्ये WMD च्या प्रसाराचे वित्तपुरवठा थांबवण्याचे त्याचे प्रयत्न तीव्र केले.

FATF ची उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत.

- मनी लाँड्रिंग, दहशतवादाचा निधी आणि आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्थेच्या अखंडतेसाठी असलेल्या इतर जोखमींचा सामना करण्यासाठी न्यायिक, प्रशासकीय आणि ऑपरेशनल प्रक्रियेच्या योग्य वापरास दिशा देणे आणि प्रोत्साहन देणे आवश्यक आहे.

FATF शिफारशी सरावात आणणे:

- मनी लाँड्रिंग आणि दहशतवादाचा निधी रोखण्यासाठी उपाय आणि पद्धती तपासते; जगभरातील FATF शिफारशींचा अवलंब आणि अर्ज करण्यास प्रोत्साहन देते.

- FATF ची देखरेख करणारी FATF पूर्ण सभा वर्षातून तीन वेळा बोलावली जाते.
- FATF चे 37 सदस्य देश आणि दोन प्रादेशिक संघटनांमध्ये जगातील बहुतांश मुख्य वित्तीय केंद्रे (GCC आणि युरोपियन कमिशन) आहेत.
- 2010 पासून, भारत FATF मध्ये आहे.
- भारत युरेशियन ग्रुप (EG) आणि आशिया पॅसिफिक ग्रुप (APG), त्याचे दोन प्रादेशिक सहयोगी (EAG) सदस्य आहे.

पाकिस्तान:

- 2008 मध्ये यादीतून काढून टाकण्यापूर्वी पाकिस्तानचा समावेश करण्यात आला होता. त्यानंतर, 2012 पासून 2015 पर्यंत, ते पुन्हा एकदा सूचीबद्ध झाले.
- तथापि, 2018 पासून ते यादीतून काढले गेले नाही.
- जून 2018 मध्ये, FATF ने पाकिस्तानला त्याच्या "ग्रे लिस्ट" मध्ये ठेवले, ज्यामुळे 27-पॉइंट ॲक्शन प्लॅन जारी करण्यात आला.
- दहशतवाद्यांना होणारा वित्तपुरवठा आणि मनी लाँड्रिंगला आळा घालणे हे या कृती योजनेचे उद्दिष्ट आहे. एशिया पॅसिफिक ग्रुप, FATF च्या प्रादेशिक संलग्न, 2019 मध्ये समान कृती योजना जारी केली. (APG).

फायनान्शियल अॅक्शन टास्क फोर्सने रेखांकित

केलेल्या राष्ट्रांच्या अर्थव्यवस्थेवर होणारे परिणाम:

- जेव्हा फायनान्शियल अॅक्शन टास्क फोर्स (FATF) वाढीव देखरेखीखाली अधिकार क्षेत्र ठेवते, तेव्हा ते असे सूचित करते की देशाने सापडलेल्या कोणत्याही धोरणात्मक कमकुवतपणा शक्य तितक्या लवकर आणि विशिष्ट कालावधीत दुरुस्त करण्यास सहमती दर्शविली आहे.
- या देशात, पाळत ठेवणे देखील अधिक वारंवार वापरले जात आहे.
- ग्रेलिस्टिंगमुळे देशाची आयात, निर्यात आणि रेमिटन्सचे नुकसान होते आणि परकीय वित्तपुरवठा मिळवण्याची क्षमता देखील मर्यादित होते.
- राखाडी यादीतील राज्यांना आंतरराष्ट्रीय क्रेडिट साधनांमध्ये प्रवेश करण्यात समस्या आहे आणि IMF आणि जागतिक बँक FATF सोबत मॉनिटर म्हणून जोडलेले आहेत.

GURU DEEKSHAA IAS

2. SCO बहल सर्व:

बहल:

- एक जागतिक आंतरशासकीय संस्था म्हणून, SCO ची निर्मिती करण्यात आली.
- प्रादेशिक शांतता, सुरक्षा आणि स्थिरता राखणे हे या युरेशियन राजकीय, आर्थिक आणि लष्करी संस्थेचे ध्येय आहे.
- 2003 मध्ये, SCO चार्टर 2002 मध्ये मंजूर झाल्यानंतर अंमलात आला.

मूळ:

- शांघाय फाइव्ह, ज्यात ताजिकिस्तान, चीन, किरगिझस्तान, कझाकस्तान आणि रशिया यांचा समावेश होता, 2001 मध्ये SCO ची स्थापना होण्यापूर्वी अस्तित्वात होती.
- सीमेवर शांतता राखण्यासाठी, चीन आणि चार माजी सोव्हिएत प्रजासत्ताकांनी अनेक सीमांकन आणि निश्चितीकरण चर्चा केली, ज्याचा परिणाम 1996 शांघाय फाइव्हमध्ये झाला.
- 2001 मध्ये, उझबेकिस्तान शांघाय फाइव्हमध्ये सामील झाला, ज्याने त्याचे नाव बदलून SCO असे ठेवले.
- पाकिस्तान आणि भारत 2017 मध्ये सामील झाले.

उद्दिष्टे:

- सदस्य राष्ट्रांना एकत्र काम करण्यासाठी आणि चांगले शेजारी बनण्यासाठी प्रोत्साहित करणे.
- व्यापार, अर्थव्यवस्था, संशोधन आणि संस्कृतीत कार्यक्षम सहकार्यास प्रोत्साहन देणे.

- प्रवास, ऊर्जा, वाहतूक आणि पर्यावरण संरक्षण क्षेत्रातील व्यवसायांशी संबंध प्रस्थापित करणे.
- प्रदेशाची शांतता, सुरक्षा आणि स्थिरता राखणे आणि टिकवून ठेवणे.
- नवीन, लोकशाही, न्याय्य आणि तार्किक आंतरराष्ट्रीय राजकीय आणि आर्थिक प्रणालीची निर्मिती.

सदस्यत्व:

- इराण, चीन, भारत, पाकिस्तान, ताजिकिस्तान, कझाकस्तान, किरगिझस्तान, रशिया आणि उझबेकिस्तान या इतर देशांची नावे आहेत.

रचना:

- SCO ची देखरेख करणाऱ्या राज्य परिषदेचे प्रमुख ठरवतात की संघटना अंतर्गत रित्या कशी कार्य करेल, इतर राज्ये आणि आंतरराष्ट्रीय संघटनांशी संवाद साधेल आणि जागतिक चिंतांना प्रतिसाद देईल.
- गव्हर्नमेंट कौन्सिलचे प्रमुख बजेटवर चर्चा करतात आणि मंजूर करतात तसेच SCO अंतर्गत आर्थिक क्षेत्रांच्या परस्परसंवादाशी संबंधित समस्यांवर चर्चा करतात.
- दहशतवाद, फुटीरतावाद आणि अतिरेकी यांचा सामना करण्यासाठी प्रादेशिक दहशतवादविरोधी रचना (RATS) तयार करण्यात आली.
- बीजिंगमधील SCO सचिवालयाद्वारे प्रशासकीय, विश्लेषणात्मक आणि माहितीपूर्ण कार्यासाठी समर्थन प्रदान केले जाते.

SCO सचिवालयात वापरल्या जाणाऱ्या भाषा:

- चीनी आणि रशियन या SCO सचिवालयाच्या अधिकृत कामकाजाच्या भाषा आहेत.

Guru Deekshaa IAS is happy to announce first ever kannada current affairs magazine for kannada medium aspirants of Karnataka. The three important thumb rules for any competitive exam are

Vijay Kumar G

Founder and Director
Guru Deekshaa IAS

- First-NCERT/STATE syllabus books which helps to develop your understanding on the subjects
- Second-Daily current affairs helped to build your further understanding of the events related to your examination, Apart from knowledge it build the personality of an individual which brings in confidence to face any examination.
- Third-Practice previous year question papers and mock test available in the market to train your mind as per the requirement of the examination.

Thousand miles of journey starts with single step, We at Guru Deekshaa have taken this first step towards empowering you to prepare for civil for services. Now its your turn to start preparation and achieve your dream of becoming IAS/IPS.

CALL US FOR MORE DETAILS

 76 76 74 98 77

JOIN OFFICIAL TELEGRAM FOR MATERIAL AND UPDATES

 @GURU_DEEKSHAAIAS

FOLLOW OUR INSTAGRAM FOR DAILY UPDATES

 GURUDEEKSHAA

